

F L Æ K K E N

3. MÅNEHØJ - EN HØJREST

PÅ DYREHAVEGÅRDS MARK

1977 - 78

INDLEDNING

Efter aftale med rigsantikvarens fortidsmindeforvaltning v/antikvar mag. art. Svend Erik Albrethsen foretog medlemmer af "Flækken" i efteråret 1977 og sommeren 1978 en afdækning af en stenpakning på Dyrehavegårds mark, matr. nr. 15 dp af Lyngby by, Lundtofte sogn, Sokkelund Herred.

Denne beretning er skrevet på grundlag af den oprindelige udgravningsrapport til Rigsantikvarens Fortidsmindeforvaltning (journ.nr. F 3789/73) udarbejdet af "Flækkens" formand, Johannes Boager.

Stedet blev af udgraverne betegnet "3. Månehøj", idet der syd for ved Dyrehavegårds bygninger ligger to "Månehøje".

Den omtalte stenpakning blev under pløjearbejdet opdaget af Dyrehavegårds forpagter Mogens Preisz, som omgående lod sin iagttagelse gå videre til "Flækken".

Der blev ikke ved udgravningen fundet genstande, der kunne datere anlægget.

Udgraverne skønner, at anlægget er bundresten af en gravhøj.

UDGRAVNINGEN

Der udførtes først en prøvegrøft nord-syd over lokaliteten. Denne grønne gav senere østside-profilen af balk A, se bilag 2. Derefter afsattes et udgravningsfelt nord-syd på 3 x 15 m. Først fjernedes pløjelaget. Den underliggende kulturjord viste sig at være meget stenholdig, hvorfor jorden fjernedes lag for lag 10 cm ad gangen, mens man lod stenene falde med ned. På denne måde fik man et godt overblik over stenenes mængde og fordeling, som retfærdiggjorde betegnelsen stenpakning.

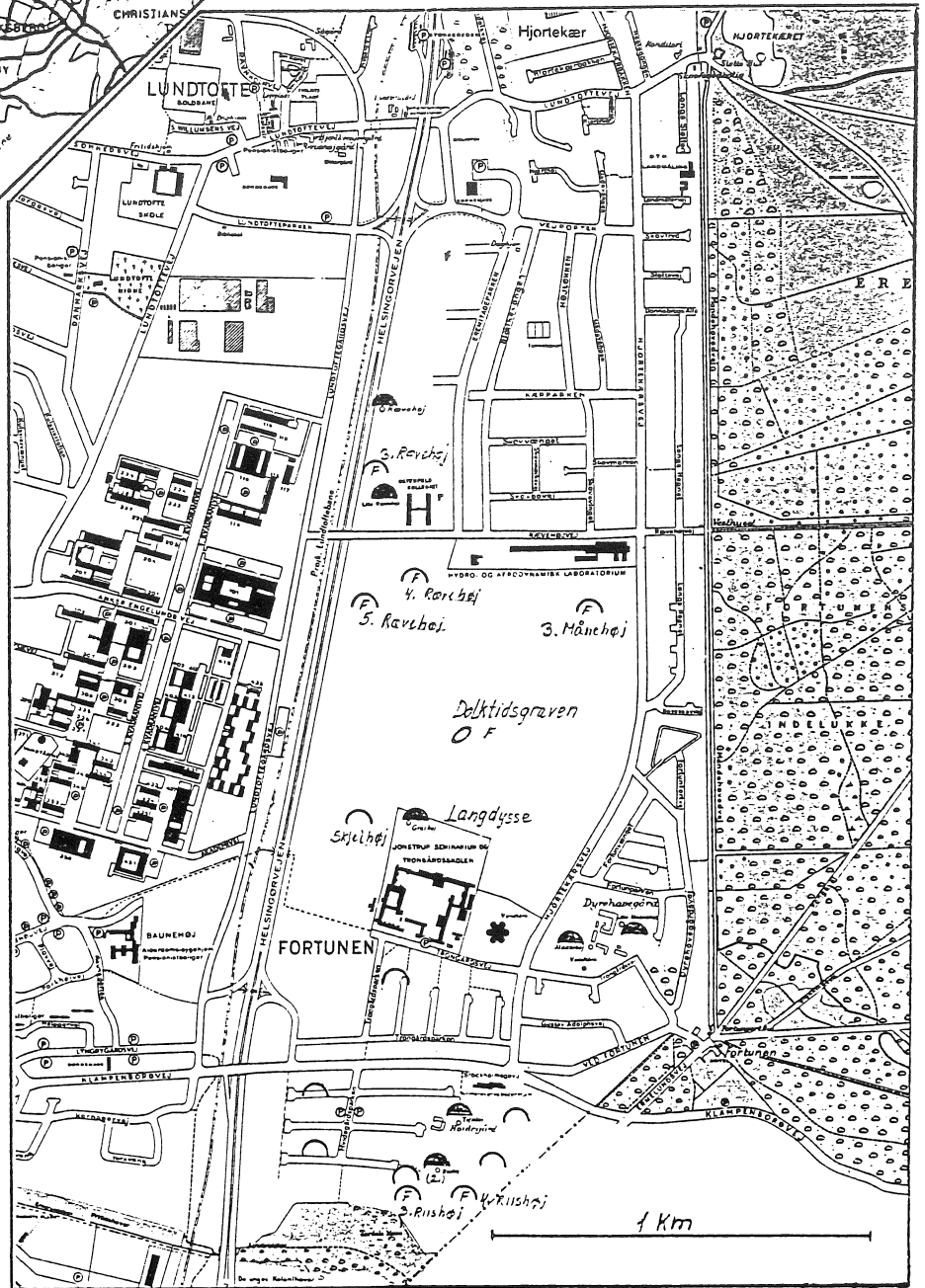
Senere blev balk B afsat, og udgravningsområdet blev udvidet med et felt både mod øst og vest, og hele området blev omhyggeligt afdækket, udgravet og tegnet. Til sidst blev også de to balke udgravet.

Ved den afsluttende udgravning fremkom i Balk B en kegleformet ca. 30 cm dyb nedgravning i den lyse undergrunds ler-sand.

3. MÅNEHØJ PÅ DYREHAVEGÅRDS MARK SAMT
ANDRE FORTIDSMINDER I OMRÅDET

Dyrehavegårds mark, der er et af de få dyrkede områder, der er tilbage i Lyngby-Tårnbæk kommune, begrænses mod vest af Helsingør-motorvejen. De andre sider begrænses af Ravehøjvej, Hjortekærvej og Trongårdsvej.

På dette kort er der, udover 3. Månehøj, indtegnet flere af områdets fortidsminder. Med mørk udfyldning ses de eksisterende gravhøje. De med F mærkede er opdaget, undersøgt og (navngivet) af arkæologklubben "Flækken".

BESKRIVELSE
AF ANLÆGGET

Undergrunden bestod af lyst ler-sand, der var næsten stenfrit. Stenpakningen dækkede et nærmest ovalt areal på 10 x 17 m. Stenpakningen aftog i tykkelse ud i det omgivende muldlag.

Stenpakningen bestod hovedsageligt af sten af bjergart, omfattede følgende stenstørrelser:

1 stk.	100 x 70 cm
2 stk.	80 x 60 cm
60 stk.	50 x 25 cm
92 stk.	25 x 15 cm
219 stk.	15 x 10 cm

og 3 1/2 m³ 10 x 5 cm

Endvidere 60 stk. udkløvede røde sandstensfliser i størrelser: ca. 50 x 30 x 5 og 15 x 10 x 2 cm.

Fliserne fremkom meget tilfældigt rundt i den øvrige stenpakning.

Efter fjernelsen af jorden lå stenmængden i et lag på op til 10 - 15 cm.

Muldlaget var i udgravningsfeltet 25 - 30 cm tykkere end det normale dyrkningslag på marken.

Udgraverne kunne ikke påvise spor efter gravanlæg, og der var ingen egentlige nedgravninger i undergrunden. Det oprindelige terræn havde været noget ujævnt.

TOLKNING

Bortset fra få stykker bearbejdet flint fremkom overhovedet ingen fund.

To forhold taler for, at der er tale om en højrest:

- 1) Den omfattende stenpakning
- 2) Det tykke muldlag

Muligvis har denne "3. Månehøj" været en af de meget stenfyldte bronzealdergravhøje, som Frederik den VII omtaler under sin udgravning af en høj ovenfor Fuglevad Mølle i 1829, og som gårdejer H. Duncan omtaler i sin lille beretning fra 1840, hvor han gør rede for nødvendigheden af at rydde stenfyldte gravhøje: "Da jeg, til Steenleverancer til forskellige Landeveje af 22 1/2 Td. Hartkorn, aarlig behøver en stor Mængde Steen" Måske har H. Duncan snuppet det meste af vor "3. Månehøj". Den lå jo i Lundtofte, hvor han boede.

LITTERATUR

H. Duncan: Beretning om et i en hedensk Gravhøj på Lundtofte Mark nylig fundet Skelet, som formenes i mere end 1500 år, at have henligget i Jordens Skød. Trykt i Kjøbenhavn 1840.

Frederik den VII's udgravning er gengivet i: Rigsantikvar P.V. Glob's artikel i "Oltidsminder i Kongens Lyngby og Dyrehaven", side 105-111, fra Lyngbybogen III, 1953.

"FLÆKKEN"

Flækken er en lokal arkæologklub i Lyngby-Tårnbæk kommune. Klubben blev startet i 1963 og har i 1987 ca. 70 medlemmer. Klubbens hjemsted er Frieboeshvile, Lyngby Hovedgade 2, 2800 Lyngby.

DENNE BERETNING

Beretningen, som den foreligger her, er et sammendrag af den oprindelige udgravningsrapport ved Johannes Boager. Journal No. F 3789/73 tilsendt Fortidsmindeforvaltningen.

Udgivelsen sker med henblik på at orientere en større kreds om "Flækkens" udgravningsresultater og dog samtidig holde reproduktionsomkostningerne på et rimeligt niveau.

Beretningen er i 1987 redigeret af en af "Flækkens" arbejdsgrupper.

Bilag 1	Udsnit af Duncans bog fra 1884
2	Plan og snit af stenpakningen
3	Fotos af balk A og af sandstensfliserne
4	Fotos af den frasamlede stenmængde og af balk A

Lyngby, april 1987

BILAG 1

Udsnit af Duncan's bog

B. 533.

Beretning

om

et i en hedensk Gravhøj paa Lundtofte Mark

nylig fundet Skelet,

som formenes

i mere end 1500 Aar

at have henligget i Jordens Skjød,

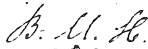
samt nogle andre

herved foranledigede Bemærkninger.

Af

H. Duncan,

Ejer af Lundtoftegaarden.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Arias, Bog- og Billedtrykker.

1840.

4

Efterat have bortkøbt et tæt Steenlag af 2 Alens Dyktelse, der øjensynlig var sammenbaaret af Mennesker, fandtes en meget stor Bronze-Dolk, der dog paa 2 Steder var overbrudt i Didsiden; intet af Stykkerne manglende. Hæftet eller Haandgrebet derimod, der har været af Træ eller trælige, og afsnittet med 7 Nagler, var forsvundet. De 3 Nagler vare uskadede; men de 4 andre vare udbrøne og savnede. Hæftets, der var 18 Tommer langt, var for lidet til at kunne kaldes et Sværd; men maatte anses for en anfæltig Dolk. Dets egentlige Leje i Højen kan jeg ikke nøje angive, da det ved Nedstigningen af en Skands kom nedrullende mellem Stenene. Dog har det vistnok ligget i samme Retning, som det siden — 2 Alen dybere — fundne Skelet, i Nordøst og Sydvest. Nær derved fandtes Stykker af en Kniv, af Jægen som den, de ældste Nordboer brugte, uden Træskæft; desuden en smal Kille, en Naal, eller trælige, uden Dje, med en Del flere Småstykker, alt af Bronze, men meget angrebet ved Aarhundredets Henligger i Jorden, saa at deres Bestemmelse ikke var til at udfinde.

Efter denne Opdagelse ophørte Gravningen i nogle Uger, paa Grund af nødvendige Markarbejder. Langvarig Regn, der tvang mig til at forlade en allerede anlagt Mergelgrav, hvor Vandet tilfrøomme, henlede atter mine Tanker til hiin Høj, under hvis Steenlag Sandmergel fandtes, og hvori jeg indsaar, at vi kunde arbejde ganske sikke for Grundvand. Flere Dages fortsatte Arbejde ledede ikke til nogen videre Opdagelse, uagtet vi alt havde forbyttet os 3 à 4 Alen under Højens Top; ingen Urne, som jeg havde ventet, eller mindste Been eller Spor af Mennesker fandtes, Stenene ophørte, og Sandmergelen blev paa nogle Quadratalen afbattet. Just som jeg forundret betragtede den gaardsfulde Begravelse, hvor flere hundrede Læs Steen synes at være sammenvyngede for at jorde et ubetydeligt Sværd, fremkom af den hvide Sand en meget stor og aldeles riff Knækel, der

Ulevede tidlig i Foraaret 1840 havde jeg, ved at søge efter Mergel paa min Gaard ved Lundtofte i Lyngby Sogn, bemærket en liden Høj, hvor i mange Aar havde været oplojet en Mængde Sten af middelmaadig Størrelse, og som syntes, af flere umiskjendelige Spor, at være sammenbragte ved Menneskehænder. Da jeg, uagtet de Vanstueligheder, Stenene lagde mig i Vejen, fandt hvad jeg søgte, en meget kalkholdig Sandmergel, begyndte jeg, efterat Vaarsæden var neblagt, at kortrydde Stenene fra Højens Top, og overbeviste mig ved den Lejlighed om, at det Høje udgjorde en hedensk Begravelse, hvilket sporedes af den beynnderlige Veligheden af Sand og sort Jord, som sparsom udgjorde Stenenes Mellemrum. Den sorte Jord fandtes nemlig hist og her under Sandlagene, og havde aabenbart i Didsiden været afstøket Gronsvær. Et lidet, næsten ukjendeligt Stykke Skelet af Størrelse som en Dillefiling fandtes, og fra nu af tilbrag denne Høj sig min Opmærksomhed. Paa en anden mig tilhørende Gaard, Ejsgaarden kaldet, havde jeg alt for mange Aar siden i 4 forskjellige Høje fundet Gravurner, Been og nogle ubetydelige Fragmenter af Bronze-Hæftskaber, tilhørende en meget sjælden Tidssalder; jeg ventede derfor med Næske, ogsaa her at finde en Urne med Been, eller dog andre Spor af Forsædernes Virken.

Da jeg, til at præstere Steenleverancer til forskjellige Landeveje af 22½ D. Hartkorn, aarlig behøver en stor Mængde Sten, ansaar jeg denne Høj for at kunne lønne sin Udgravning i flere Henseender, saa meget mere, som jeg derved fik bekvem Afgang til Mergelen.

5

var af det høje Been, fra Knæet til Ankelen, af et menneskeligt Legeme. Fra Venets højst paafaldende blegrode Farve og Haardhed sluttede jeg strax, at hele Skelettet maatte findes uskadt, og at jeg, ved at bortkøbe endnu 8 à 10 Læs Sten og Jord, maatte blive istand til at afbætte hele Legemet fuldkommen uforstyrret, hvilket fra først af blev mit særdeles Ønske.

Imidlertid var Altsiden forhaanden, og jeg med min uforsvarede og nysgjerrige Medarbejder, een af mine Tjenestefælle, maatte formedels Mærket forlade Stedet. Jeg forbad ham strengt at tale til nogen om Opdagelsen, da jeg frygtede for, at nogen Eenfoldig ved Nygter skulde gaar til Højen om Natten, troe der at finde Penge, og forstyrre Graven. Jeg forklarede ham, saa godt, jeg kunde, at Legemet rimeligvis var fra Kristi Tid, ja maaskee ældre, hvilket jeg sluttede af Bronze-Sværdet; at det kun havde Interesse fremfor et andet Skelet ved sin overordentlige Alder, og ved at blive aldeles uskadt afbattet for Dagens Lys.

Meget tidlig næste Morgen, den 19 Juni, indfandt vi begge os paa Stedet, og efter nogle Timers Arbejde var Skelettet aldeles blottet, efterat vi havde henlagt Spaderne, og med Hænderne yderst forsigtig havde kortlagt den bedækkende Sand. Det er mærkeligt, at der kun fandtes saa Spor af Skelettets Hænder og Fødder, medens neppe et eneste Been manglende paa hele det øvrige Legeme, der ved dets blegrode Farve, aldeles uforstyrrede Leje, stærke Bygning, og betydelige Størrelse havde et imponerende og saare interessant Udseende. Ved Hovedet laa et Stykke af en Bronze-Kniv, næsten opløst; Munden stod meget aaben, og var fyldt med sort Muld, der let erkjendtes at være de opløste Krøninger af animalt Stof. Tænderne vare flinende hvide og saare kraftfulde, Panden temmelig fremstaende, og Venet bag Hjertepneen forekom mig ligesaa.

BILAG 2 Stærkt nedfotograferet plan og snit.

BILAG 3

Fig. 1. Afrensning af profil i nord-syd gående balk A.

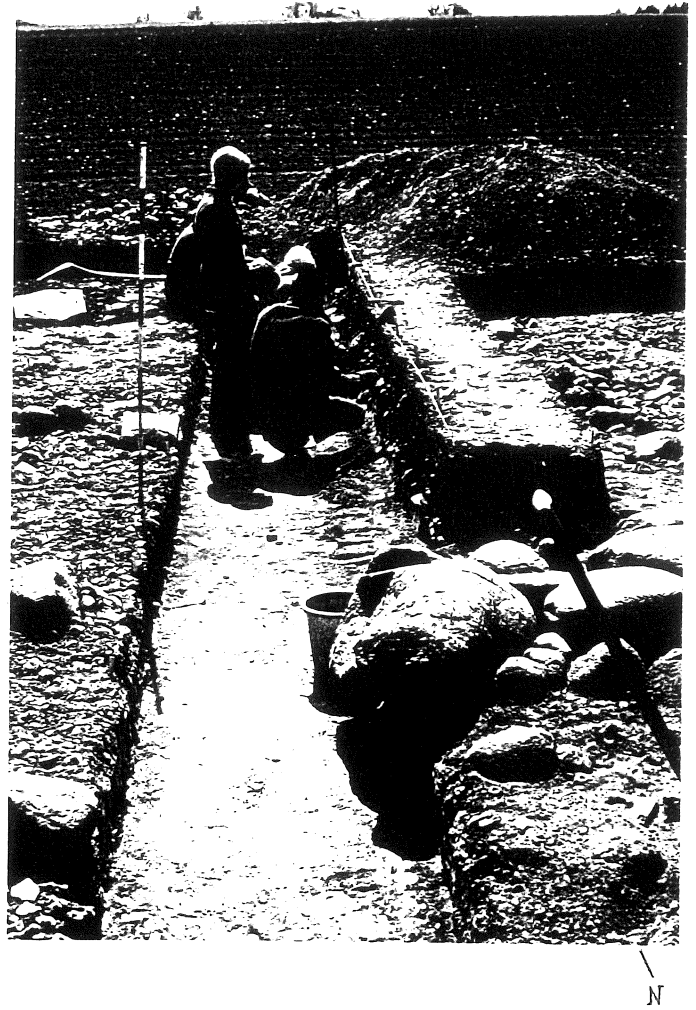

Fig. 2. De røde udkløvede sandstensfliser samlet i en bunke efter udgravningen. (Målepind = 50 cm).

BILAG 4

Fig. 3. Billedet giver et indtryk af den store stenmængde, der var i anlægget og stenenes meget forskellige størrelse (Målepind = 50 cm)

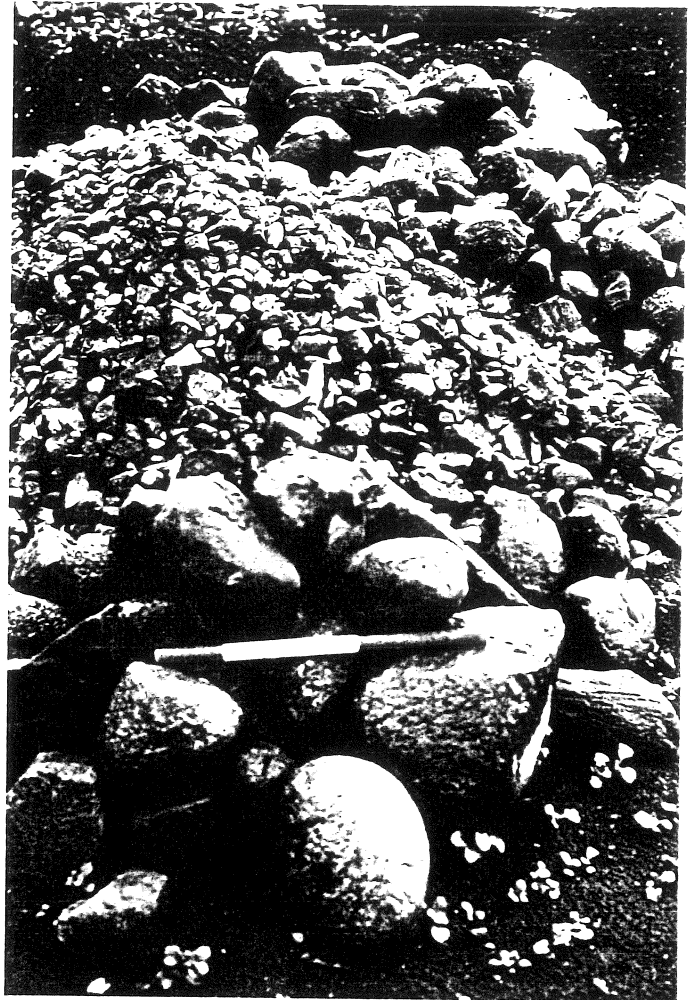

Fig. 4. Profil i nord-sydgående balk A. Øverst ses pløjelaget, nedenunder højfyldt med en tæt stensamling omtrent midt i billedet. Herunder igen undergrundens ler-sand.

